

pārdošanu, tādā veidā tuvināties un beigās kļūstot par vienu kooperatīvu.

– **Uzņēmumu, tajā skaitā kooperatīvu apvienošanās globāli ir ierasta lieta. Nesen Baltijas reģionā izveidojās pārrobežu kooperatīvs “E-piim”. Arī kooperatīvu apvienībai “Baltu piens” ir pievienojies viens Lietuvas kooperatīvs. Vai un kā juridiski šādi pārrobežu kooperatīvi var saņemt atzīšanu Latvijā un līdz ar to – kooperatīvam pienākošos ES atbalstu? Vai piensaimniekiem šāds pārrobežu projekts ir interesants?**

I. Jansons: – “E-piim” – šis ir kaut kas jauns Latvijā un arī Igaunijā, bet šādi pārrobežu kooperatīvi nav nekas jauns vecajā Eiropā. Šis ir Eiropas kooperatīvs, kas darbojas Latvijā. Asociācija pie šī jautājuma strādā, mums ir skaidrs, kā varam palīdzēt šī kooperatīva biedriem, tagad vērtējam, kā varam palīdzēt pašam starpvalstu kooperatīvam. Vērtējam un apsveram visas nianšes atzīšanai, mūsu uzskats ir, ka mūsu valsts atbalsts var tik piešķirts tikai mūsu valsts rezidentiem, uzņēmumiem, kas reģistrēti Latvijā. Mans viedoklis ir viennozīmīgs – es zinu, ka mūsu kooperatīvi Lietuvā un Igaunijā valsts atbalstu iegūt nevarētu, ja vien netiktu likts kaut kas pretī. Šādai pašai attieksmei jābūt arī Latvijā – visam, kas mums ir, ir jāpaliek Latvijā, lai ieguvēji būtu mūsu lauksaimnieki. Pie pārrobežu kooperācijas jautājuma mums vēl jāstrādā, tas mums ir jaunums. “Baltu piens” darbība vēl jāaktivizē. Šim kooperatīvam vēl daudz darba priekšā, bet attiecībā uz valsts atbalstu skaidrība ir lielāka, jo kooperatīvs ir reģistrēts Latvijā.

A. Ludriksons: – “E-piim” ir reģistrēts kā Eiropas kooperatīvs Igaunijā, un tas ir uzņemts par biedru Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijā. Ir daudz nezināmā, kā risināt virkni sadarbības jautājumu.

J. Grasbergs: – Būs jāatrisina, jo citu variantu nav, bet mums nepieciešams laiks. Atkārtošu – kooperācija Eiropā ir vairāk nekā 100 gadu, mums – pārdesmit gadu veca. “E-piim” ir pirmais pārrobežu kooperatīvs Baltijas reģionā, ja šādi kooperācijai būs labi rezultāti, un ticu, ka tādi būs, veidosies jauni.

“E-piim” pārstrādes uzņēmuma projektā piedalās zemnieki ar savu kapitālu, tad ir investoru un arī valsts kapitāls, tātad – kapitāla ieguldīšana ir kombinējama. Te ir jautājums par savstarpējo uzticēšanos, šajā brīdī Igaunijas valdība, kas ir devusi līdzfinansējumu rūpnīcai, uzticas Latvijai, kas ar savu līdzfinansējumu nepiedalās, bet piedalās Latvijas zemnieki ar savu ieguldījumu un piena apjomu. Ir skaidrs, ka, uzsākot jaunās rūpnīcas

būvniecību, var veidoties piena cenas atšķirība tiem zemniekiem, kuri piedalās projektā, un tiem, kuri nepiedalās. Tā būs zemnieku investīcijas daļa, ko viņi būs iznesuši uz saviem pleciem, jo kredītu viņi ņem kopīgi un to atdos viņu īpašumā esošs uzņēmums.

Es ceru, ka attīstīsies līdzīgi projekti arī citās jomās. Arī piena nozarē ir tāds potenciāls, ņemot vērā, ka dienā saražojam ap 2000 tonnām piena, bet valstī pārstrādā apmēram 800 tonnas. Pēc manām aplēsēm, Igaunijas kopprojektam vajadzēs ap 500 tonnām Latvijā ražotā piena, vēl paliek 700 tonnas. Latvijai un zemniekiem ir izdevīgāk, ja šīs tonnas tiek pārdotas eksportā ar augstāku pievienoto vērtību.

Zemniekiem mēdz pārnest, ka izved no Latvijas nepārstrādātu pienu. Uzskatu, ka nav pareizi šādu pienu uzskatīt par nevērtīgu, piens ir vērtība, kas rodas no zemnieka audzētas govīs, piens varētu tikt uzskatīts par zāles, ūdens un tīra gaisa pievienoto vērtību.

I. Jansons: – Šobrīd jebkurš ir gatavs spriest par lauksaimniecību. Zemnieka pati augstākā pievienotā vērtība ir produkts, ko

Kooperatīvam ir liela loma arī zemnieku izglītošanā

viņš ražo. Viņš ir ielicis milzīgu darbu, zināšanas un pieredzi, lai iegūtu pienu, graudus un jebkuru citu lauksaimniecības produktu, kas viņam ir jāpārdod.

– **Kā kooperatīvam iegūt pēc iespējas augstāku cenu savu biedru saražotajam produktam. Graudu nozarē, kur kooperatīvi strādā globālajā tirgū, samaksa par graudiem ir tikpat augsta, kā pārējā Eiropā. Piena nozarē hroniski cena ir 5 centus zem ES vidējās. Kā situāciju mainīt?**

I. Jansons: – Noteikti nepiedāvājam zemniekiem augstāko cenu. Jo nezinu, kad tāda būs. Ja kāds zina, lai nāk strādāt manā vietā. Mēs piedāvājam zemniekiem stabilitāti ilgtermiņā. Viņiem vienmēr būs nauda kontā.

A. Ludriksons: – Kad Latvijas piensaimnieki apvienosies un būs noteicēji pār kaut vai 700 tonnām piena, tad arī varēsīm sākt runāt par cenas ietekmēšanu. Galvenais ir piena apjoms, ko kopīgi varam pārdot. Uz-

skatu, ka kooperatīvi jau šobrīd nodrošina pienācīgu cenu pienam, ja to nebūtu, cena būtu vēl zemāka.

J. Grasbergs: – Graudkopībā kooperācijas sākuma gados kooperatīvi noteikti nebija cenas iespaidotāji, šī ietekme uz cenu veidojās, kad bija nostrādāti pirmie 10 gadi. Eiropas vidējo graudu cenu esam sasnieguši pēdējos 8 gadus. Lai tas notiktu, ir jāsasniedz kooperācijas kvorums.

Ja kāds investors piena nozarē gribētu Latvijā būvēt rūpnīcu 1000 tonnu piena pārstrādei, tad diezin vai viņš to darītu. Jo neredz, kur iepirkt tik daudz piena, viņam būtu jāiet pie katra zemnieka un jālūdz, lai pārdod pienu. Šādu investoru var piesaistīt tikai tad, ja viena kooperatīva vai kooperatīvu apvienības rokās ir liels piena daudzums.

Igaunijā laikus saprata, ka ar tām piena tonnām, kas viņiem ir, investoru piesaistīt nevarēs. Tādēļ viņi nāca uz Latviju, runāja ar “Piena loģistiku”, “Piena ceļu”, “Māršavu” un mēģināja vienoties. No uzrunātajiem palika viens – “Piena ceļš”, un ar to bija pietiekami, lai investors noticētu, ka rūpnīcai piena būs pietiekami. “Piena loģistika” šajā projektā piedalās ar apsoliņumu, ja “E-piim” būs vajadzīgs piens, tas to varēs iegādāties par tirgus cenu.

Var izveidoties situācija, ka arī Latvijā kooperatīvi apvienos savu piena apjomu, un, lai radītu interesi investoriem, piesaistīs vēl Lietuvas piensaimniekus un izveidos savu pārstrādi. Svarīgi gan, lai šī pārstrāde radītu produktus ar pietiekami augstu pievienoto vērtību, kas var nodrošināt šo ES vidējā līmeņa piena cenu. Ja tā nebūs, piena cenas kāpumam iemesla nebūs. Atceramies, ka ES valstīs labo piena cenu nodrošina iekšējais tirgus.

– **Zaļais kurss ir jaunā realitāte. Vai un kā kooperatīvi var atbalstīt savus biedrus – zemniekus – dažādo “zaļo” prasību izpildē?**

I. Jansons: – Kooperācija būtībā ir zaļa. Kooperatīvs nodrošina, ka tajā esošie zemnieki kopumā rada mazāk izmešu nekā individuālā saimniekošana. Mēs varam uzbūvēt lielākas un efektīvākas graudu kaltes, jebkurš liels mehānisms uz vienu vienību patērē mazāk resursus.

Aizbraucis uz Nīderlandi, es nekā zaļa tur neredzu, viņi var pielikt lielas pūles, tāpat būs melnāki nekā mēs. Tātad – Latvijai nevajadzētu pārspīlēt ar zaļajām prasībām, citādi pēc pieciem gadiem būsīm pie sasista siles un domāsim, kā atjaunot savu konkurētspēju.

Jau šobrīd zemniekiem piedāvājam atbalstu plānošanā – kā pareizi apstrādāt laukus, kādus augu aizsardzības līdzekļus lietot,